

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО ПРАВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання семінарських завдань з дисципліни
«Антикорупція та доброчесність»
для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»,
денної та заочної форми навчання
освітньою програмою (спеціальністю) 081 «ПРАВО»

«До друку, в світ дозволяю»

Декан _____

Протокол № 13 від 10.04.2025 р.

Укладачі:

Г.М.Гриценко

Г.В.Татаренко

В.І.Жолудєва

Весь цифровий і фактичний матеріал,

бібліографічні відомості перевірені.

Написання одиниць відповідає стандартам.

Київ

2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО ПРАВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання семінарських завдань з дисципліни
«Антикорупція та доброчесність»
для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»,
денної та заочної форми навчання
освітньою програмою (спеціальністю) 081 «ПРАВО»

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
приватного та публічного права
Протокол №13 від 10.04.2025р.

Київ
2025

УДК 342.9

Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Антикорупція та доброчесність» (для студентів за спеціальністю 081 «Право» / Укладачі: Г.М. Гриценко, Г.В. Татаренко, В.І. Жолудєва – Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2025. - 40с.

Методичне видання спрямоване на вивчення і засвоєння студентами на підставі лекційного матеріалу, теоретичної основи та практичного матеріалу з дисципліни «Антикорупція та доброчесність», потрібно сформулювати розуміння поняття доброчесності та доброчесних стратегій поведінки, а також посприяти засвоєнню студентами практичних навичок, які допоможуть уникати корупції в повсякденному житті та діяти доброчесно в складних, неоднозначних життєвих ситуаціях. Аналізу внутрішнього та міжнародного законодавства з протидії та запобіганню корупції, судової практики з притягнення до відповідальності осіб які скоїли корупційні правопорушення, роль засобів масової інформації та вищих навчальних закладів у протидії корупційним проявам.

Укладачі:

Г.М. Гриценко, доц.
Г.В. Татаренко, проф.,
В.І. Жолудєва, доц

Відповідальний за випуск:

Г.А.Капліна, доц.

Рецензент:

Л.В.Котова, про

З М І С Т

1. Вступ	5
2. Тематичні плани семінарських занять.....	8
Семінарське заняття 1. Історичний розвиток концепції запобігання та протидії корупції	8
Семінарське заняття 2. Антикоруційне право та його вплив на національну безпеку держави.....	10
Семінарське заняття 3. Наслідки корупції та її вплив на сталий розвиток держави.....	12
Семінарське заняття 4. Захист громадян які активно борються з проявами корупції.....	14
Семінарське заняття 5. Суб'єкти які протидіють проявам корупції в державі та у світі.....	16
Семінарське заняття 6. Фінансовий контроль як сучасний вимір доброчесності.....	18
Семінарське заняття 7. Конфлікт інтересів та роль державної антикорупційної програми у протидії проявам корупції.....	20
Семінарське заняття 8. Організаційно-правові засади діяльності уповноважених підрозділів з питань запобігання корупції.....	22
Семінарське заняття 9. Відповідальність за вчинення корупційних правопорушень.....	24
Семінарське заняття 10. Політична корупція та її вплив на сталий розвиток держави.....	26
Семінарське заняття 11. Протидія корупції у деяких сферах взаємодії органів влади та бізнесу.....	28
Семінарське заняття 12. Вплив ЗМІ на рівень доброчесності в державі	30
Семінарське заняття 13. Роль ВНЗ у сфері запобігання корупції та забезпечення академічної доброчесності	32
3. Структура проведення семінарського заняття.....	34
4. Допоміжні інформаційні джерела.....	35

1.ВСТУП

Україна є демократична та правова держава, яка має прагнення до інтеграції в Європейський Союз, у тому числі і щодо адаптації законодавства до вимог Європейського Союзу. У зв'язку з цим, постає питання про ефективну протидію проявам корупції в державі. В сучасних умовах цьому питанню присвячено багато праць науковців в різних галузях права. У теперішній час нашій державі потрібно післявоєнне відновлення та розвиток економіки, а корупційні прояви в державі це головний внутрішній ворог. Ефективність та своєчасне запобігання корупційним діям в державі потрібно для сталого розвитку країни та притоку міжнародного інвестування у нашу державу. Майбутнім юристам потрібно збільшити увагу на запобігання та виявлення корупційних проявів в публічному і приватному секторах економіки, тому що від цього залежить безпека держави та збереження суверенітету.

Метою лекційних занять за навчальною дисципліною «Антикорупція та доброчесність» є забезпечення достатнього рівня знань, необхідних для розуміння антикорупційного законодавства, визначити предмет вивчення дисципліни, зазначити правову природу та особливу суспільну небезпеку явища «корупція». Розглянути різні підходи до сутності корупційним проявам в державі та в світі, механізми правового регулювання запобігання та протидії даним проявам. Аналіз взаємозв'язку між державною службою та корупційними діями, визначення методології дослідження запобігання корупційним діям в органах державної влади. Зазначити юридичну відповідальність за невиконання антикорупційного законодавства, а також практична робота з нормативно-правовими актами які потрібні для протидії корупційним проявам в органах державної влади. Провести практичний аналіз документів які необхідні в органах державної влади і місцевого самоврядування та підприємствах різної форми власності згідно діючого законодавства для протидії та запобігання корупції.

Метою семінарських занять з навчальної дисципліни «Антикорупція та доброчесність» є, перевірка одержаних студентами на лекціях та під час самостійної роботи знань, та вирішення практичних завдань згідно пройденого матеріалу.

Завдання навчальної дисципліни «Антикорупція та доброчесність» є: засвоєння студентами питань сутності корупції та її наслідків для держави та суспільства, соціально-економічні і політичні причини виникнення корупції в державі, знання та практичне використання антикорупційного законодавства держави та робота з міжнародним законодавством з протидії корупційним проявам, основи державної стратегії в протидії корупційним проявам в органах державної влади, притягнення до дисциплінарної, адміністративної та

кримінальної відповідальності посадових осіб за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення та усунення їх наслідків, етичні засади діяльності посадових осіб державних органів влади та місцевого самоврядування, роль ЗМІ та ВНЗ в протидії та запобіганні корупції в державі.

Проведення семінарських занять – це оволодіння специфічною юридичною термінологією і вміння оперувати відповідними статтями чинного законодавства при розв'язанні питань пов'язаних з проявами корупції в державі. Моделювання ситуацій захисту фізичних та юридичних осіб від наслідків корупційних правопорушень. Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу, ознайомлення із нормативно-правовими документами які потрібні для запобігання та протидії корупції в державі (кодекси, укази, постанови, правила тощо) повинно передувати і реферативним повідомленням, і усному (аналізу) висвітленню на конкретному занятті. Розкриття важливих питань на практичному занятті повинно підкріплюватися обов'язковим посиланням на дослідження науковців та відповідні правові норми.

У кожній темі методичної вказівки до семінарських занять є: план, питання для самоконтролю, завдання для самостійної роботи та теми рефератів, а також загальний список рекомендованої літератури. Вказівки спрямовані на методичне забезпечення вивчення дисципліни та призначені для студентів спеціальності D8 «Право».

Готуючись до семінару, студенти мають опрацювати отриманий під час лекцій матеріал та законспектувати нормативно - правові акти й літературні джерела, рекомендовані до кожної з тем, а також детально опрацювати питання, передбачені для самостійного вивчення та підготуватися до їх обговорення в аудиторії.

Джерельною базою методичних рекомендації є сучасне законодавство України, а також підручники, статті та матеріали конференцій, навчальні посібники та науково-практичні коментарі до нормативних актів законодавства України, крім того, застосовується міжнародне законодавство.

Звертаємо вашу увагу на те, що з метою запобігання та виявлення плагіату у роботах студентів, розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування, дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування та відповідно до положень Закону України «Про вищу освіту» щодо академічної доброчесності, Методичних рекомендацій для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#Text> або https://moodle.snu.edu.ua/pluginfile.php/216177/mod_resource/content/1/

Methods_2019%20%20Final.pdf). Фундаментальних принципів академічної доброчесності (https://moodle.snu.edu.ua/pluginfile.php/216178/mod_resource/content/1/Fundamental_Values_version_in_Ukrainian.pdf) та Положення про запобігання та виявлення академічної недоброчесності Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля за посиланням: <https://snu.edu.ua/wp-content/uploads/Polozhennya-pro-akademichnu-nedobrochesnist.pdf>, на неприпустимість його допущення буде проведена перевірка роботи. З огляду на вищевикладене, надані реферати та інші матеріали будуть перевірені на унікальність тексту засобами AntiPlagiarizm.net (посилання: <https://snu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/>). Перед поданням рефератів та інших матеріалів на перевірку ви можете перевірити її самостійно на [E-Campus](http://mdl.snu.edu.ua/course/index.php?categoryid=2.2) за посиланням: <http://mdl.snu.edu.ua/course/index.php?categoryid=2.2>.

2. Тематичні плани семінарських занять.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: «Концепція протидії корупції та її вплив на сталий розвиток держави»

Мета заняття: сформуванню уявлення про вплив корупційних діянь на сталий розвиток держави, з'ясувати зв'язок дисципліни з іншими галузями права які здійснюють правове регулювання з державного управління, визначити поняття корупція, висвітлити актуальність запобігання та протидії корупційним проявам для суспільства, проаналізувати історію протидії та запобігання корупції у світі на різних етапах розвитку людства.

Основні поняття: *корупція, корупційні діяння, механізми протидії корупції, концепція запобігання та протидії корупції в державі, вплив корупції на розвиток держави, антикорупційна діяльність в державі, форми корупційних правопорушень, міжнародні стандарти у сфері боротьби з корупцією, принципи запобігання корупції.*

План

1. Сутність корупції та генеза форм корупційних правопорушень.
2. Історія виникнення корупції у світі та особливості її проявів на території нашої держави.
3. Актуальні проблеми сучасності запобігання та протидії корупції в державі.
4. Нормативно-правова основа запобігання і протидії корупції в Україні.
5. Механізми протидії корупції у державі та світі їхня відмінність.

Додаткові питання для обговорення

1. Причини та наслідки поширення корупції в Україні.
2. Розмежування публічної та приватної сфери в особливості засобів запобігання корупції.
3. Система принципів запобігання і протидії корупції.
4. Історія розвитку антикорупційної діяльності на території сучасної Європи.
5. У чому полягає роль громадянського суспільства у боротьбі з корупцією.

Теми рефератів

1. Причини запобігання і протидії корупції визначені законодавством України.
2. Міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії корупції.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте реальний приклад корупційного скандалу в Україні або світі, визначте його причини, наслідки та запропонуйте заходи запобігання подібним ситуаціям.
2. Зробити добірку нормативно-правових актів, які використовуються органами державної влади для запобігання та боротьби з корупційними проявами.

Література:

1. Антикоруptionне право: навчальний посібник / В.І.Литвиненко, Ю.П. Лісовська, П.М.Лісовський.- К.: Видавничий дім «Кондор», 2018.- 240 с.
2. Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія / за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)
3. Право в публічному управлінні: навч. посіб./ С.О.Козуліна, Ю.О.Ровинський, К.І.Ровинська.- Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. - 174 с.
4. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і місцевого самоврядування: монографія/ автор. Кол.:В.В.Василевич, Т.Е.Василевська, В.Ф. Нестерович, Е.В.Расюк, А.В. Савченко, В.Л.Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В.Ковбасюка і проф. В.Л. Федоренка. – К. : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524с.
5. Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів / автор. кол.:Шаповалова О.А.,Трофімова Л.В., Здебський О.С. та ін. К.: Ваїте, 2017. – 146 с.
6. Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник 4-те вид.,перер. Й доп./ за ред. А. М. Михненка. Київ :ДННУ «Академія фінансового управління», 2023. 625 с.
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Адміністративне право : підручник / М. М. Бліхар, З. Р. Кісіль, Г. Ю. Лук'янова, І. Ю. Хомишин. - Львів : Растр-7, 2022. -740 с.
9. Загальне адміністративне право України / Бевзенко М.В. та ін. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 688 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: «Антикорупційне право та його вплив на національну безпеку держави»

Мета заняття: провести аналіз антикорупційного законодавства держави, зазначити колізії та прогалини законодавства з протидії та запобіганню корупції в державі, розглянути міжнародне антикорупційне законодавство та його особливості, сформулювати уявлення про антикорупційну політику та стратегію держави у протидії та боротьби з корупцією, розглянути причини виникнення корупції в державі та світі та фактори які на це впливають.

Основні поняття: антикорупційне законодавство, міжнародне антикорупційне законодавство, правовідносини з запобігання та протидії корупції, антикорупційна програма, антикорупційна стратегія держави, антикорупційна політика держави.

План

- 1.Правова характеристика національного законодавства з протидії корупційним діям в органах державної влади.
- 2.Аналіз міжнародних актів в протидії корупційним проявам.
- 3.Роль антикорупційної навчання в Вищих навчальних закладах.
- 4.Антикорупційна політика держави та шляхи її реалізації.
- 5.Міждержавне співробітництво з виявлення та протидії корупції у світі.

Додаткові питання для обговорення.

1. Моніторинг та оцінка ефективності реалізації державної антикорупційної політики.
- 2.Взаємодія інститутів громадського суспільства з органами влади в протидії корупції.
3. Вплив корупційних проявів в органах державної влади на національну безпеку держави.
4. Порядок координації та реалізації Антикорупційної стратегії на 2021—2025 роки.
- 5.Аналіз звіту про стан виконання антикорупційної програми державними органами (провести за допомогою інформаційно-телекомунікаційної системи).

Теми рефератів

1. Аналіз міжнародного антикорупційного законодавства проти корупції.

2. Історія розвитку міждержавного співробітництва протидії корупції у Європейському Союзі.

Практичні завдання

1. Правовий аналіз антикорупційних документів які потрібні в державних органах згідно діючого законодавства .
2. Представити/розробити схему: «законодавства с запобігання та протидії корупції в органах державної влади».

Література:

1. Основні засади запобігання корупції/ М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво Права Людини», 2017. 176 с.
2. Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник/ О.І.Лавренова, О.П.Хамходера. Одеса, 2019. 57с.
3. Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи. Монографія. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.
4. Запобігання корупції: підручник/ за загал. ред. Б.М.Головкіна. Харків, видавництво «Право», 2019. 296 с.
5. Окунєв А., Бойко О., Лукин С. Антикорупційний комплаєнс: посіб. для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми. Київ, 2018. 177 с
6. Антикорупційні засади діяльності органів влади: наук.-практ. посібник / за наук. ред. А. В. Роздайбіди. Харків: Друкарня МАДРИД, 2014. 364 с
7. Глобальний договір ООН. «Руководство по оценке риска, связанного с противодействием коррупции» (2013). URL: www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/Anti-Corruption/RiskAssessmentGuide.pdf
8. Антикоррупционный комплаєнс: Руководство для средних компаний, функционирующих на развивающихся рынках / Анна Надгородкевич, Фрэнк Браун, Пол Китсон, Джон Моррелл. – Центр международного частного предпринимательства, 1155 15th Street NW Ste. 700 Washington, DC 20005, 2014.
9. Малий І. Й., Цедік М. Г. Інституційний вимір цифровізації державного управління в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2022. № 2. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2618> (дата звернення: 01.10.2023). DOI: 10.32702/2307-2156-2022.
10. Коваль Н.О. Протидія корупції в митних органах ДФС. Lex Portus №6 (8), 2017 С.93-104 URL: https://lexportus.net.ua/vipusk-6-2017/koval_n_o_protydiia_koruptsii_v_mytnykh_organakh_dfs.pdf

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3

Тема: «Наслідки корупції та її вплив на сталий розвиток держави»

Мета заняття: визначати поняття наслідки від корупційних в державі, зазначити форми наслідків від корупційних дій, проаналізуємо механізми відшкодування збитків завданих корупційними правопорушеннями, розберемо особливості відновлення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб в наслідок вчинення корупційних діянь.

Основні поняття: *наслідки завдані корупційними діями, відновлення прав і законних інтересів, форми наслідків від корупційних дій, механізм зменшення негативних наслідків від корупції, механізми відшкодування збитків, класифікація наслідків від корупційних дій.*

План

1. Поняття та види наслідків корупції в державі.
2. Особливості корупційних наслідків у соціальної сфері держави.
3. Формування негативного ставлення до корупції як механізм зменшення негативних наслідків від корупційних дій.
4. Класифікація наслідків які завдаються корупційними діями посадових осіб які уповноважені виконувати функції держави.
5. Вплив наслідків корупційних дій органів державної влади та місцевого самоврядування на безпеку держави.

Додаткові питання для обговорення.

1. Наслідки для особи яка притягається до відповідальності за корупційне правопорушення.
2. Наслідки для органів державної влади і місцевого самоврядування за відсутність антикорупційної програми та проведення антикорупційних дій.
3. Особливості усунення наслідків від корупційних дій у приватному секторі економіки.
4. Усунення корупційних наслідків при здійсненні державних закупівлі.
5. Запобігання зловживанню конструкцією «значних правочинів» і «правочинів із заінтересованістю» в розрізі корупційних правопорушень.

Теми рефератів

1. Теоретико-методологічні підходи до класифікації корупційних відносин в Україні.

2.Сутність та причини корупції в системі органів державної влади та місцевого самоврядування.

Практичні завдання

- 1.Зробить добірку прикладів корупційних ризиків, які є характерними для усіх органів влади, а також заходів щодо їх усунення (мінімізації).
- 2.Складіть схему порядку дій державних органів після визнання державних службовців судом винними у вчиненні корупційного правопорушення або правопорушення пов'язаного з корупцією.

Література:

- 1.Основні засади запобігання корупції/ М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво Права Людини», 2017. 176 с.
- 2.Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник/ О.І.Лавренова, О.П.Хамходера. Одеса, 2019. 57с.
- 3.Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи. Монографія. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.
- 4.Запобігання корупції: підручник/ за загал. ред. Б.М.Головкіна. Харків, видавництво «Право», 2019. 296 с.
- 5.Окунєв А., Бойко О., Лукин С. Антикорупційний комплаєнс: посіб. для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми. Київ, 2018. 177 с.
- 6.Антикорупційні засади діяльності органів влади: наук.-практ. посібник / за наук. ред. А. В. Роздайбіди. Харків: Друкарня МАДРИД, 2014. 364 с.
- 7.Глобальний договір ООН. «Руководство по оценке риска, связанного с противодействием коррупции» (2013). URL: www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/Anti-Corruption/RiskAssessmentGuide.pdf
- 8.Антикоррупционный комплаєнс: Руководство для средних компаний, функционирующих на развивающихся рынках / Анна Надгородкевич, Фрэнк Браун, Пол Китсон, Джон Моррелл. – Центр международного частного предпринимательства, 1155 15th Street NW Ste. 700 Washington, DC 20005, 2014.
- 9.Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія /за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4

Тема: «Захист громадян які активно борються з проявами корупції»

Мета заняття: формувати у студентів поняття про роботу з викривачами корупції в державі, методи які потрібно використовувати при роботі з викривачами, зазначити компетенцію уповноважених підрозділів з питань запобігання корупції у сфері захисту викривачів, реалізацію гарантії захисту прав викривачів корупції, міжнародний досвід роботи з викривачами корупції та їх захист.

Основні поняття: викривач корупції, повідомлення про корупцію, спеціально уповноважені суб'єкти, уповноважена особа, корупційне правопорушення, правопорушення пов'язане з корупцією, трудова діяльність, професійна діяльність, проведення попередньої перевірки, службове розслідування.

ПЛАН

- 1.Поняття, права та гарантії захисту викривача корупції.
- 2.Повноваження уповноважених підрозділів у сфері захисту викривачів.
- 3.Організація роботи внутрішніх каналів повідомлення про корупцію та процедура розгляду повідомлень.
- 4.Особливості правового регулювання у сфері захисту викривачів корупції.
- 5.Негативні заходи впливу, які забороняється застосовувати до викривача у зв'язку з повідомленням про корупцію згідно законодавства.

Додаткові питання для обговорення

- 1.Правова характеристика правових та організаційно-технічних заходів захисту викривачів.
- 2.Міханізми заохочення та формування культури повідомлення викривачів корупції в органах державної влади.
- 3.Законодавче регулювання компенсації викривачу після встановлення, до нього негативних заходів впливу.
- 4.Порядок проведення службового розслідування стосовно осіб уповноважених на виконання функцій держави які підозрюються у корупційних діяннях.
- 5.Рішення які приймаються особою відповідальною за проведення попередньою перевірки про корупційні повідомлення.

Теми рефератів

1. Правове регулювання захисту осіб які повідомляють про корупційні порушення законодавства у Європейському Союзі.
2. Організаційне забезпечення функціонування механізму заохочення викривачів корупції.

Практичні завдання

1. Зробить добірку документів, які можуть підтвердити, що особа є викривачем корупції.
2. Складить пам'ятку щодо правового статусу, прав та гарантій захисту викривача.

Література:

1. Антикорупційне право: навчальний посібник / В.І.Литвиненко, Ю.П. Лісовська, П.М.Лісовський.- К.: Видавничий дім «Кондор», 2018.- 240 с.
2. Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія / за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)
3. Право в публічному управлінні: навч. посіб./ С.О.Козуліна, Ю.О.Ровинський, К.І.Ровинська.- Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. - 174 с.
4. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і місцевого самоврядування: монографія/ автор. Кол.: В.В.Василевич, Т.Е.Василевська, В.Ф. Нестерович, Е.В.Расюк, А.В. Савченко, В.Л.Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В.Ковбасюка і проф. В.Л. Федоренка. – К. : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524с.
5. Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів / автор. кол.: Шаповалова О.А., Трофімова Л.В., Здебський О.С. та ін. К.: Ваїте, 2017. – 146 с.
6. Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник 4-те вид., перер. й доп./ за ред. А. М. Михненка. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління», 2023. 625 с.
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти / Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Основні засади запобігання корупції/ М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво Права Людини», 2017. 176 с.
9. Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник/ О.І.Лавренова, О.П.Хамходера. Одеса, 2019. 57с.
10. Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи. Монографія. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.

11. Запобігання корупції: підручник/ за загал. ред. Б.М.Головкіна. Харків, видавництво «Право», 2019. 296 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5

Тема: «Суб'єкти які протидіють проявам корупції в державі та у світі»

Мета заняття: сформуванню уявлення про склад суб'єктів які протидіють проявам корупції в державі, з'ясувати завдання та основні функції органів які протидіють корупції в державі, розглянути структуру суб'єктів протидії корупції та їх взаємодію в запобіганні та виявленні корупційних діянь в державі, міжнародне співробітництва з організаціями в протидії корупції в світі.

Основні поняття: національного агентства з питань запобігання корупції, національне антикорупційне бюро, національне агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, спеціалізована антикорупційна прокуратура, спеціалізований антикорупційний суд, уповноваженні підрозділи в органах державної влади з протидії та запобіганню корупції.

План

1. Правове регулювання діяльності НАЗК та НАБ.
2. Правове регулювання діяльності спеціалізованої антикорупційної прокуратури.
3. Основні завдання та функції вищого антикорупційного суду.
4. Функції та завдання національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами одержаними від корупції.
5. Компетенція та завдання уповноважених підрозділів в органах державної влади запобігання та виявлення корупції.

Додаткові питання для обговорення.

1. Правове регулювання діяльності суб'єктів із загальними повноваженнями в протидії та запобіганню корупції.
2. Завдання та функції органів які протидіють корупції в ЄС.
3. Запобігання корупції при наданні адміністративних послуг органами державної влади.
4. Громадськість як суб'єкт запобіганню корупційним діянням.
5. Роль спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції при проведенні службового розслідування.

Теми рефератів

1. Поняття та функціональні обов'язки уповноважених підрозділів запобігання та протидії проявам корупції в органах державної влади.
2. Правова характеристика суб'єктів с запобігання та протидії корупційним проявам в органах державної влади у Європейському Союзі.

Практичні завдання

1. Зробити аналіз судової практики стосовно притягнення до відповідальності за скоєні корупційні правопорушення за останній рік.
2. Скласти зразок заяви про вчинення корупційного правопорушення згідно діючого законодавства.

Література:

1. Антикоруційне право: навчальний посібник / В.І.Литвиненко, Ю.П. Лісовська, П.М.Лісовський.- К.: Видавничий дім «Кондор», 2018.- 240 с.
2. Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія /за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)
3. Право в публічному управлінні: навч. посіб./ С.О.Козуліна, Ю.О.Ровинський, К.І.Ровинська.- Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. - 174 с.
4. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і місцевого самоврядування: монографія/ автор. Кол.: В.В.Василевич, Т.Е.Василевська, В.Ф. Нестерович, Е.В.Расюк, А.В. Савченко, В.Л.Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В.Ковбасюка і проф. В.Л. Федоренка. – К. : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524с.
5. Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів / автор. кол.: Шаповалова О.А., Трофімова Л.В., Здебський О.С. та ін. К.: Ваіте, 2017. – 146 с.
6. Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник 4-те вид., перер. й доп./ за ред. А. М. Михненка. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління», 2023. 625 с.
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Основні засади запобігання корупції/ М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво Права Людини», 2017. 176 с.

9.Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник/ О.І.Лавренова, О.П.Хамходера. Одеса, 2019. 57с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 6

Тема: «Фінансовий контроль як сучасний вимір доброчесності»

Мета заняття: сформулювати уявлення про фінансовий контроль за особами уповноваженими на виконання функцій держави, проведемо аналіз законодавства з фінансового контролю, звернемо увагу види та функції фінансового контролю, розберемо електронну системи декларування активів, проведемо аналіз видів декларацій та терміни коли їх потрібно подавати, розглянемо відповідальність за порушення норм фінансового контролю.

***Основні поняття:** фінансовий контроль, розкриття інформації, функції фінансового контролю, електронна декларація, електронна система декларування активів, відповідальність за порушення фінансового контролю.*

План

- 1.Поняття та види фінансового контролю за діяльність осіб уповноважених на виконання функцій держави.
- 2.Завдання фінансового контролю.
- 3.Види декларацій та терміни коли їх потрібно подавати.
- 4.Додаткові заходи здійснення фінансового контролю.
- 5.Вплив доброчесності на державу та суспільство.

Додаткові питання для обговорення.

- 1.Контроль за своєчасністю та правильністю заповнення декларацій.
- 2.Виправлення помилок у декларації згідно чинного законодавства.
- 3.Повідомлення про зміну майнового стану, строк повідомлення.
4. Алгоритм отримання інформації при роботі з реєстрами.
- 5.Правовий аналіз порядку перевірки факту подання та повідомлення Національного агентства про випадки неподання чи несвоєчасного подання суб'єктами декларування декларацій.

Теми рефератів

1. Недоліки та переваги засобів фінансового контролю згідно законодавства України.

2. Ефективність фінансового контролю у запобіганні політичній корупції в умовах цифровізації.

Практичні завдання

1.Найдіть та заповніть: «Додаток 1 до Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій (пункт 6)».

2.Найдіть та заповніть: «Додаток 2 до Порядку перевірки факту подання суб'єктами декларування декларацій відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та повідомлення Національного агентства з питань запобігання корупції про випадки неподання чи несвоєчасного подання таких декларацій (пункт 8)».

Література:

1.Антикорупційне право: навчальний посібник / В.І.Литвиненко, Ю.П. Лісовська, П.М.Лісовський.- К.: Видавничий дім «Кондор», 2018.- 240 с.

2.Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія /за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)

3.Право в публічному управлінні:навч. посіб./ С.О.Козуліна, Ю.О.Ровинський, К.І.Ровинська.- Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. - 174 с.

4.Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і місцевого самоврядування: монографія/ автор. Кол.:В.В.Василевич, Т.Е.Василевська, В.Ф. Нестерович, Е.В.Расюк, А.В. Савченко, В.Л.Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В.Ковбасюка і проф. В.Л. Федоренка. – К. : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524с.

5. Вандін Є. Правове регулювання антикорупційної діяльності в Україні, Національний юридичний журнал: теорія і практика, частина 2,2018 С.18-21

6. Задорожний С.А. Протидія корупції як першочергове завдання місцевої влади, Державне управління: удосконалення та розвитку.2014 № 5. -URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=723>

7. Коваль Н.О. Протидія корупції в митних органах ДФС. Lex Portus №6 (8), 2017 С.93-104 URL: https://lexportus.net.ua/vipusk-6-2017/koval_n_o_protydiia_koruptsii_v_mytnykh_organakh_dfs.pd

8. Кубаєнко А., Крижановська О. Антикоруptionне право та основи Е-декларування : навч.-метод. посіб. (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) [Електронне видання] / А. Кубаєнко, О. Крижановська ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 150 с. – Режим доступу: <https://hdl.handle.net/11300/25591>

9. Октисюк Ж.С., Крижина Н.П. Запобігання корупції на державній службі: сучасний стан та проблеми. Інвестиції: практика та досвід № 8/2021. С.113-272 URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2021/20.pdf

10. Паутов В. О. Роль органів протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 5-6. С. 170–174. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.5-6.170

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 7

Тема: «Конфлікт інтересів та роль антикорупційної програми в управлінні ризиками»

Мета заняття: сформуванню уявлення про конфлікт інтересів та управління корупційними ризиками, з'ясувати методи оцінювання корупційних ризиків, причинний зв'язок корупційних ризиків з корупційними діями, розглянути дослідження ідентифікації корупційних ризиків, висвітлити актуальність та зміст антикорупційної програми, порядок прийняття та затвердження антикорупційної програми, перегляд антикорупційної програми.

Основні поняття: *конфлікт інтересів, управління корупційними ризиками, корупційний ризик, джерело корупційного ризику, активи організації, середовище організації, внутрішні заінтересовані сторони, зовнішні заінтересовані сторони, методи оцінювання корупційних ризиків, антикорупційна програма, процедура прийняття антикорупційної програми, залишення антикорупційної програми без розгляду.*

План

1. Мета оцінювання корупційних ризиків та етапи оцінювання.
2. Поняття на правове регулювання конфлікту інтересу.
3. Компетенція уповноваженої особі при виявленні та врегулюванні конфлікту інтересів.
4. Поняття, вимоги, зміст та моніторинг антикорупційної програми.
5. Перегляд антикорупційної програми.

Додаткові питання для обговорення.

1. Заходи впливу на корупційні ризики.

2. Концепція управління корупційними ризиками.
3. Залишення НАЗК антикорупційних програм без розгляду.
4. Відмова НАЗК у погодженні антикорупційної програми.
5. Порядок подання змін до антикорупційної програми на погодження.

Теми рефератів

1. Корупційні ризики при управлінні комунальними підприємствами.
2. Роль громадського контролю при складанні та затвердженні антикорупційної програми.

Практичні завдання

1. Зробить план оцінювання корупційних ризиків та підготовки антикорупційної програми.
2. Скласти схему процесу управління корупційними ризиками у діяльності організації.

Література:

1. Антикорупційне право: навчальний посібник / В.І.Литвиненко, Ю.П. Лісовська, П.М.Лісовський.- К.: Видавничий дім «Кондор», 2018.- 240 с.
2. Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія / за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)
3. Право в публічному управлінні: навч. посіб./ С.О.Козуліна, Ю.О.Ровинський, К.І.Ровинська.- Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. - 174 с.
4. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і місцевого самоврядування: монографія/ автор. Кол.: В.В.Василевич, Т.Е.Василевська, В.Ф. Нестерович, Е.В.Расюк, А.В. Савченко, В.Л.Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В.Ковбасюка і проф. В.Л. Федоренка. – К. : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524с.
5. Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів / автор. кол.: Шаповалова О.А., Трофімова Л.В., Здебський О.С. та ін. К.: Ваїте, 2017. – 146 с.
6. Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник 4-те вид., перер. й доп./ за ред. А. М. Михненка. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління», 2023. 625 с.
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти / Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 8

Тема: «Організаційно-правові засади діяльності уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції»

Мета заняття: сформувати у студентів уявлення про нормативно-правову базу для функціонування уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції, розглянути підходи які використовуються при створенні уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції, зміст та структуру типового положення про уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції, провести правову характеристику основних завдань та функцій підрозділів уповноважених на запобігання та виявлення корупційних дій.

Основні поняття: уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції, уповноважена особа з питань запобігання та виявлення корупції, типові положення про уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції, експертизи проектів нормативно-правових та розпорядчих актів, права та обов'язки уповноваженої особи з питань запобігання та виявлення корупції.

План

1. Нормативно-правова база діяльності уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції.
2. Порядок утворення та існування підрозділів запобігання та виявлення корупції.
3. Правовий аналіз змісту типового положення про уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції.
4. Підходи та їх правова характеристика до формування уповноваженого підрозділу в системі державних органів.
5. Основні завдання та функції підрозділів уповноважених на запобігання та виявлення корупційних дій.

Додаткові питання для обговорення.

1. Методична та консультативна робота уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції
2. Окремі аспекти функціонування уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції.
3. Реалізації стратегії навчання та розвитку уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції на 2022-2025 роки.

4. Повідомлення НАЗК про зміну відомостей, які стосуються уповноваженого з питань запобігання та виявлення корупції.

5. Міжнародний досвід діяльності уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції.

Теми рефератів

1. Сучасні умови функціонування уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції.

2. Практичні аспекти діяльності уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції.

Практичні завдання

1. Зробить зразок положення про уповноважений підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції для Вищих навчальних закладів.

2. Скласти план заходів уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції на наступний рік.

Література:

1. Основні засади запобігання корупції/ М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво Права Людини», 2017. 176 с.

2. Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник/ О.І.Лавренова, О.П.Хамходера. Одеса, 2019. 57с.

3. Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи. Монографія. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.

4. Запобігання корупції: підручник/ за загал. ред. Б.М.Головкіна. Харків, видавництво «Право», 2019. 296 с.

5. Окунев А., Бойко О., Лукин С. Антикорупційний комплаєнс: посіб. для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми. Київ, 2018. 177 с.

6. Антикорупційні засади діяльності органів влади: наук.-практ. посібник / за наук. ред. А. В. Роздайбіді. Харків: Друкарня МАДРИД, 2014. 364 с.

7. Глобальний договір ООН. «Руководство по оценке риска, связанного с противодействием коррупции» (2013). URL: www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/Anti-Corruption/RiskAssessmentGuide.pdf

8. Антикоррупционный комплаєнс: Руководство для средних компаний, функционирующих на развивающихся рынках / Анна Надгродкевич, Фрэнк

Браун, Пол Китсон, Джон Моррелл. – Центр міжнародного частного підприємництва, 1155 15th Street NW Ste. 700 Washington, DC 20005, 2014.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 9

Тема: «Відповідальність за вчинення корупційних правопорушень»

Мета заняття: сформувати у студентів уявлення про основні положення юридичної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень та порушень пов'язаних з корупцією, розглянути дисциплінарної відповідальність за корупційні правопорушення, особливості адміністративної та кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення, шляхи притягнення до відповідальності осіб які вчинили корупційні правопорушення, зазначити роль інституту помічника та свідків при притягненні до відповідальності за корупційні правопорушення.

Основні поняття: *корупційне правопорушення, правопорушення пов'язане з корупцією, дисциплінарна відповідальність, адміністративна відповідальність, кримінальна відповідальність, концептуальні підходи до притягнення к відповідальності, об'єкт корупційного правопорушення, об'єктивна сторона корупційного правопорушення суб'єкт корупційного правопорушення, суб'єктивна сторона корупційного правопорушення, Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією.*

План

1. Основні положення юридичної відповідальності за вчинення корупційних правопорушень.
2. Дисциплінарна відповідальність за скоєння корупційних діянь.
3. Адміністративна відповідальність за вчинення корупційних правопорушень.
4. Кримінальна відповідальність за вчинення корупційних злочинів.
5. Роль інституту захисту помічника правосуддя та свідків при притягненні до відповідальності за корупційні правопорушення

Додаткові питання для обговорення.

1. Підстави та порядок притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією.
2. Порядок розгляду справ та складання протоколу про адміністративні корупційні правопорушення.
3. Притягнення до відповідальності за порушення вимог, щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.
4. Особливості роботи зі свідками при притягненні особи за корупційні

правопорушення.

5. Оскарження протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією.

Теми рефератів

1. Історія розвитку законодавства з притягнення до відповідальності осіб які вчинили корупційні правопорушення.

2. Роль Вищого антикорупційного суду при притягненні особи до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють притягнення до відповідальності осіб які вчинили корупційні правопорушення.

2. Скласти скаргу на незаконні дії працівника НАБУ, необхідні данні додайте самостійно.

Література:

1. Антикорупційне право: навчальний посібник / В.І.Литвиненко, Ю.П. Лісовська, П.М.Лісовський.- К.: Видавничий дім «Кондор», 2018.- 240 с.

2. Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія / за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)

3. Право в публічному управлінні: навч. посіб./ С.О.Козуліна, Ю.О.Ровинський, К.І.Ровинська.- Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. - 174 с.

4. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і місцевого самоврядування: монографія/ автор. Кол.: В.В.Василевич, Т.Е.Василевська, В.Ф. Нестерович, Е.В.Расюк, А.В. Савченко, В.Л.Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В.Ковбасюка і проф. В.Л. Федоренка. – К. : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524с.

5. Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів / автор. кол.: Шаповалова О.А., Трофімова Л.В., Здебський О.С. та ін. К.: Ваїте, 2017. – 146 с.

6. Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник 4-те вид., перер. й доп./ за ред. А. М. Михненка. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління», 2023. 625 с.

7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти / Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.

8.Основні засади запобігання корупції/ М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво Права Людини», 2017. 176 с.

9.Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник/ О.І.Лавренова, О.П.Хамходера. Одеса, 2019. 57с.

10.Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи. Монографія. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 10

Тема: «Політична корупція та її вплив на сталий розвиток держави»

Мета заняття: сформувати у студентів уявлення про поняття політичній корупції у світі та державі, зазначити ознаки політичній корупції, розглянути методологічні підходи до вивчення явища політична корупція, шляхи та механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади, зазначити причини та підгрунття політичної корупції в Україні та її вплив на органи державної влади та місцевого самоврядування.

Основні поняття: *політична корупція, механізм запобігання політичній корупції, регуляторний ресурс, суб'єкт політичної корупції, фаворитизм, фінансовий ресурс, хабарництво, причини політичної корупції, підгрунття політичної корупції, кризова корупція, клієнтелізм, інтеграційна корупція .*

План

- 1.Визначення поняття політичної корупції.
- 2.Ознаки політичної корупції та причини політичної корупції.
- 3.Особливості політичної корупції в різних сферах.
- 4.Наслідки політичної корупції.
5. Правові заходи щодо запобігання політичній корупції.

Додаткові питання для обговорення.

- 1.Правова характеристика політико-правового механізму запобігання політичної корупції.
- 2.Правова характеристика управлінського механізму запобігання політичної корупції.
- 3.Правова характеристика кадрового механізму запобігання політичної корупції.

4.Правова характеристика організаційного механізму запобігання політичної корупції.

5.Правова характеристика інформаційно-комунікаційного механізму запобігання політичної корупції.

Теми рефератів

1. Методологічна основа сучасних наукових досліджень політичної корупції.

2. Історичний розвиток політичної корупції в Україні.

Практичні завдання

1.Зробить правовий аналіз типів політичної корупції.

2. Складіть схему та зробіть аналіз подолання корупції на прикладі американського досвіду.

Література:

1.Антикорупційне право: навчальний посібник / В.І.Литвиненко, Ю.П. Лісовська, П.М.Лісовський.- К.: Видавничий дім «Кондор», 2018.- 240 с.

2.Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія /за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)

3.Право в публічному управлінні:навч. посіб./ С.О.Козуліна, Ю.О.Ровинський, К.І.Ровинська.- Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. - 174 с.

4.Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і місцевого самоврядування: монографія/ автор. Кол.:В.В.Василевич, Т.Е.Василевська, В.Ф. Нестерович, Е.В.Расюк, А.В. Савченко, В.Л.Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В.Ковбасюка і проф. В.Л. Федоренка. – К. : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524с.

5.Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів / автор. кол.:Шаповалова О.А.,Трофімова Л.В., Здебський О.С. та ін. К.: Ваіте, 2017. – 146 с.

6.Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник 4-те вид.,перер. Й доп./ за ред. А. М. Михненка. Київ :ДННУ «Академія фінансового управління», 2023. 625 с.

7.Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.

8.Основні засади запобігання корупції/ М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво Права Людини», 2017. 176 с.

- 9.Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник/ О.І.Лавренова, О.П.Хамходера. Одеса, 2019. 57с.
- 10.Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи. Монографія. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.
11. Окунев А., Бойко О., Лукин С. Антикоруptionний комплаєнс: посіб. для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми. Київ, 2018. 177 с
12. Антикоруptionні засади діяльності органів влади: наук.-практ. посібник / за наук. ред. А. В. Роздайбиди. Харків: Друкарня МАДРИД, 2014. 364 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 11

Тема: «Протидія корупції у деяких сферах взаємодії органів влади та бізнесу»

Мета заняття: сформуванню уявлення про запобігання корупційним діям у найуразливіших сферах надання послуг, з'ясувати роль громадського контролю в протидії корупційним діям органів місцевого самоврядування та органів державної влади, визначити особливості механізмів протидії корупційним проявам у різних сферах, проаналізувати прогалини у протидії корупції у різних сферах надання послуг та їх небезпеку для сталого розвитку держави.

Основні поняття: зовнішні заінтересовані сторони, середовище організації, робоча група, управління корупційними ризиками, вплив децентралізації на корупційні прояви, інформаційно-комунікаційні технології, цифровізація як засіб запобігання корупційним діям, центр надання адміністративних послуг, публічні закупівлі .

План

- 1.Корупція на рівні місцевого самоврядування.
- 2.Місцеві публічні закупівлі - найуразливіша сфера для корупційних дій.
- 3.Корупційні ризики у сфері надання адміністративних послуг.
- 4.Вплив децентралізації – на корупційні прояви в органах влади.
- 5.Цифровізація як інструмент запобігання корупції при наданні послуг бізнесу та населенню.

Додаткові питання для обговорення.

- 1.Роль керівництва органів місцевого самоврядування на протидію корупційним проявам.

2. Предумови та чинники виникнення корупції в ЦНАП.
3. Вплив гендерного аспекту на рівень корупції в громаді.
4. Вплив програми держзакупівлі «Прозоро» на рівень корупції в державі.
5. Діджиталізація проти корупції.

Теми рефератів

1. Правовий аналіз різниці між корупцією на національному та місцевому рівнях.
2. Мінімізація корупційних ризиків на етапі ухвалення рішення про створення ЦНАП у громаді.

Практичні завдання

1. Зробить добірку корупційних ризиків на етапах фізичного створення ЦНАП.
2. Складіть контрольний перелік заходів із запобігання корупції при наданні послуг органами держаної влади.

Література:

1. Основні засади запобігання корупції/ М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво Права Людини», 2017. 176 с.
2. Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник/ О.І.Лавренова, О.П.Хамходера. Одеса, 2019. 57с.
3. Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи. Монографія. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.
4. Запобігання корупції: підручник/ за загал. ред. Б.М.Головкіна. Харків, видавництво «Право», 2019. 296 с.
5. Окунев А., Бойко О., Лукин С. Антикорупційний комплаєнс: посіб. для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми. Київ, 2018. 177 с.
6. Антикорупційні засади діяльності органів влади: наук.-практ. посібник / за наук. ред. А. В. Роздайбіди. Харків: Друкарня МАДРИД, 2014. 364 с.
7. Глобальний договір ООН. «Руководство по оценке риска, связанного с противодействием коррупции» (2013). URL: www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/Anti-Corruption/RiskAssessmentGuide.pdf
8. Антикоррупционный комплаєнс: Руководство для средних компаний, функционирующих на развивающихся рынках / Анна Надгродкевич, Фрэнк Браун, Пол Китсон, Джон Моррелл. – Центр международного частного предпринимательства, 1155 15th Street NW Ste. 700 Washington, DC 20005, 2014.

9.Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія /за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 12

Тема: «Вплив ЗМІ на рівень доброчесності в державі»

Мета заняття: розглянути міжнародні стандарти у сфері запобігання і протидії корупції та роль ЗМІ при їх реалізації, проаналізувати міжнародне законодавство з протидії та запобігання корупції у світі, розберемо компетенцію та повноваження міжнародних засобів інформації при виявленні корупції, співробітництво у запобіганні та виявленні корупції ЗМІ у світі, ризики надання неправдивої інформації журналістами та її вплив на суспільство.

Основні поняття: засоби масової інформації, міжнародні стандарти, міжнародне законодавство в регулювання діяльності ЗМІ з протидії та запобігання корупції, міжнародне співробітництво ЗМІ, міжнародний обмін інформацією, спеціалізовані суб'єкти протидії корупції у світі.

План

- 1.Роль медіа в процесі боротьби з корупцією у державі.
- 2.Наслідки від негативного впливу влади на засоби масової інформації.
- 3.Правові умови для належного функціонування медіа.
- 4.Зв'язок між соціально-політичними умовами та доброчесність.
- 5.Поняття доброчесності в межах різних підходів до її визначення.

Додаткові питання для обговорення.

- 1.Інструменти для розпізнання некорупційних проявів недоброчесної маніпуляції та фейків.
- 2.Як доброчесність впливає на корупцію та боротьбу з нею..
- 3.Досвід Сінгапуру з запобігання та протидії корупційним проявам в органах державної влади.
- 4.Що потрібно запровадити в Україні щоб покращити стан доброчесності.
- 5.Позитивний вплив доброчесності на державу та суспільство.

Теми рефератів

1. Етика як складова доброчесності в державі та світі.
2. Шляхи встановлення високих стандартів доброчесної поведінки.

Практичні завдання

- 1.Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють діяльність антикорупційних органів Європейського Союзу.
2. Складіть схему органів які протистоять корупційним проявам в органах державної влади на прикладі одної держави ЄС.

Література:

- 1.Антикорупційне право: навчальний посібник / В.І.Литвиненко, Ю.П. Лісовська, П.М.Лісовський.- К.: Видавничий дім «Кондор», 2018.- 240 с.
- 2.Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія /за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)
- 3.Право в публічному управлінні:навч. посіб./ С.О.Козуліна, Ю.О.Ровинський, К.І.Ровинська.- Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. - 174 с.
- 4.Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і місцевого самоврядування: монографія/ автор. Кол.:В.В.Василевич, Т.Е.Василевська, В.Ф. Нестерович, Е.В.Расюк, А.В. Савченко, В.Л.Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В.Ковбасюка і проф. В.Л. Федоренка. – К. : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524с.
- 5.Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів / автор. кол.:Шаповалова О.А.,Трофімова Л.В., Здебський О.С. та ін. К.: Ваїте, 2017. – 146 с.
- 6.Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник 4-те вид.,перер. Й доп./ за ред. А. М. Михненка. Київ :ДННУ «Академія фінансового управління», 2023. 625 с.
- 7.Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
- 8.Основні засади запобігання корупції/ М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво Права Людини», 2017. 176 с.
- 9.Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник/ О.І.Лавренова, О.П.Хамходера. Одеса, 2019. 57с.
- 10.Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи. Монографія. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.

11. Окунев А., Бойко О., Лукин С. Антикоруційний комплаєнс: посіб. для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми. Київ, 2018. 177 с
12. Антикоруційні засади діяльності органів влади: наук.-практ. посібник / за наук. ред. А. В. Роздайбіди. Харків: Друкарня МАДРИД, 2014. 364 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 13

Тема: «Роль ВНЗ у сфері запобігання корупції та забезпечення академічної доброчесності»

Мета заняття: розглянути повноваження та вплив вищих навчальних закладів у сфері запобігання і протидії корупції, доброчесність у вищій освіті, основні види та джерела академічного плагіату, форми проявів корупційних ризиків в закладах вищої освіти.

Основні поняття: вища освіта, заклади вищої освіти, академічний плагіат, види академічної недоброчесної, відповідальність за академічний плагіат, доброчесність, сталий розвиток держава, корупційні ризики, антикорупційний уповноважений.

План

- 1.Доброчесність у вищій освіті та її вплив на сталий розвиток держави.
- 2.Шляхи розбудови доброчесності у закладах вищої освіти.
- 3.Основні види академічного плагіату.
- 4.Форми проявів корупційних ризиків в закладах вищої освіти.
- 5.Відповідальність передбачена законодавством за плагіат.

Додаткові питання для обговорення.

- 1.Види академічної не доброчесності, окрім плагіату.
- 2.Академічний плагіат: поширеність та наслідки.
- 3.Правове регулювання питання доброчесності в закладах вищої освіти.
- 4.Основні джерела корупції у закладах вищої освіти.
- 5.Завдання антикорупційного уповноваженого в закладах вищої освіти.

Теми рефератів

1. Роль синергії студентства з уповноваженою особою у ЗВО.
2. Приведіть приклад як ЗВО впливають на виховання цінностей доброчесності у студентів.

Практичні завдання

- 1.Зробить аналіз відомих прикладів плагіату у закладах вищої освіти.

2. Складіть алгоритм захисту власних прав у найбільш типових та поширених випадках проявів корупції при отриманні вищої освіти.

Література:

1. Антикоруptionне право: навчальний посібник / В.І.Литвиненко, Ю.П. Лісовська, П.М.Лісовський.- К.: Видавничий дім «Кондор», 2018.- 240 с.
2. Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія / за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)
3. Право в публічному управлінні: навч. посіб./ С.О.Козуліна, Ю.О.Ровинський, К.І.Ровинська.- Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. - 174 с.
4. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і місцевого самоврядування: монографія/ автор. Кол.: В.В.Василевич, Т.Е.Василевська, В.Ф. Нестерович, Е.В.Расюк, А.В. Савченко, В.Л.Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В.Ковбасюка і проф. В.Л. Федоренка. – К. : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524с.
5. Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів / автор. кол.: Шаповалова О.А., Трофімова Л.В., Здебський О.С. та ін. К.: Ваїте, 2017. – 146 с.
6. Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник 4-те вид., перер. й доп./ за ред. А. М. Михненка. Київ : ДННУ «Академія фінансового управління», 2023. 625 с.
7. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти / Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
8. Основні засади запобігання корупції/ М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво Права Людини», 2017. 176 с.
9. Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник/ О.І.Лавренова, О.П.Хамходера. Одеса, 2019. 57с.
10. Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи. Монографія. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.
11. Окунев А., Бойко О., Лукин С. Антикоруptionний комплаєнс: посіб. для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми. Київ, 2018. 177 с
12. Антикоруptionні засади діяльності органів влади: наук.-практ. посібник / за наук. ред. А. В. Роздайбиди. Харків: Друкарня МАДРИД, 2014. 364 с.

3. СТРУКТУРА ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

- 1) Опитування студентів згідно запропонованим питанням.
- 2) Презентації схем та таблиць з практичних завдань.
- 3) Реферативні виступи.
- 4) Обговорення студентами проблемних питань які виникли, при виконанні практичних завдань.
- 5) Експрес-опитування або тестування.
- 6) Аналіз роботи та оголошення оцінок.
- 7) Обговорення поточних проблем з адміністративного врегулювання спірних правовідносин в Україні щодо проблематики дисципліни.
- 8) Відповіді на запитання студентів та визначення завдання до самостійної роботи, та підготовці до наступного семінару.

ДОПОМІЖНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава 27-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року №436-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 123-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року 1798-XII (чинний, поточна редакція – Редакція від 13.02.2020, підстава – 440-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року №2747-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 08.02.2020, підстава – 460-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.
5. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року №2755-VI (чинний, поточна редакція – Редакція від 29.12.2019, підстава – 323-IX, 391-IX, 425-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року №435-IV (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2020, підстава – 123-IX, 198-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
7. Цивільний процесуальний кодекс України: від 18.03.2004 року № № 1618-IV(чинний, поточна редакція – Редакція від 06.11.2022, підстава – 2689-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року № 8073-X (чинний, поточна редакція – Редакція від 06.11.2022, підстава – 2685-IX) URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 року № 2341-III(чинний, поточна редакція – Редакція від 11.08.2022, підстава – 2333-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
10. Кодекс торговельного мореплавства України: від 23.05.1995 року № 176/95-ВР (чинний, поточна редакція – Редакція від 01.01.2022, підстава – 1089-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80#Text>
11. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року // Відомості Верховної Ради України.-2015.-№40-41.-ст.379.
12. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII // Відомості Верховної Ради України.-2014.№13 ст.828,с.222
13. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI // Відомості Верховної Ради України.-2011.№38 ст.1696,с.385
14. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-XII//

- Відомості Верховної Ради України.-2015.- №2-3.- ст.12.
15. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР// Відомості Верховної Ради України.-1997.- №24.- ст.170
  16. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р. №2404-VI (чинний, поточна редакція – Редакція від 20.10.2019, підстава 155-IX) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
  17. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 № 2322-IX// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#n8>
  18. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
  19. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 р. № 1682-VII/URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>.
  20. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України. Відом. Верхов. Ради (ВВР). 2016. № 1. Ст. 2.
  21. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 №1698-VII // Відомості Верховної Ради України.-2014.№ 47 стор.3040,ст.2051
  22. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві: Закон України від 23.12.1993 № 3782-XII// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>
  23. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
  24. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 12.07.2018 № 2509-XIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12#Text>
  25. Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Офісу Генерального прокурора: Наказ Офіс Генерального прокурора від 05.03.2020 № 125// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0125905-20#Text>
  26. Питання діяльності Національної ради з питань антикорупційної політики: Указ Президента України від 01.06.2020 року № № 207/2020// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207/2020#Text>
  27. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції: Конвенція ООН від 31.10.2003 р. 995_c16 (конвенцію ратифіковано із заявами Законом N 251-V (251-16) від 18.10.2006, ВВР, 2006, N 50, ст.496) // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
  28. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією: Конвенція, Міжнародний документ Рада Європи від 27.01.1999 р. № ETS173 (ратифікація від 18.10.2006, підстава - 252-V) // URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text

29. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією: Конвенція, Міжнародний документ Рада Європи від 04.11.1999 р. (ратифікація від 16.03.2005, підстава - 2476-IV) // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text

Література:

1. Антикоруptionне право: навчальний посібник / В.І.Литвиненко, Ю.П. Лісовська, П.М.Лісовський.- К.: Видавничий дім «Кондор», 2018.- 240 с.
2. Адміністративне право : підручник / М. М. Бліхар, З. Р. Кісіль, Г. Ю. Лук'янова, І. Ю. Хомишин. — Львів : Растр-7, 2022. — 740 с.
3. Загальне адміністративне право України / Бевзенко М.В. та ін. Київ: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 688 с.
4. Механізми запобігання політичній корупції в органах представницької влади України: монографія /за ред. В.А.Гошовської. Київ: НАДУ. 2021. 300 с.(Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія «Бібліотека народного депутата»)
5. Право в публічному управлінні:навч. посіб./ С.О.Козуліна, Ю.О.Ровинський, К.І.Ровинська.- Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019. - 174 с.
6. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і місцевого самоврядування: монографія/ автор. Кол.:В.В.Василевич, Т.Е.Василевська, В.Ф. Нестерович, Е.В.Расюк, А.В. Савченко, В.Л.Федоренко (кер.) та ін. ; за ред. проф. Ю.В.Ковбасюка і проф. В.Л. Федоренка. – К. : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. – 524с.
7. Запобігання корупції у запитаннях і відповідях: посібник для суддів / автор. кол.:Шаповалова О.А.,Трофімова Л.В., Здебський О.С. та ін. К.: Ваїте, 2017. – 146 с.
8. Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник 4-те вид.,перер. Й доп./ за ред. А. М. Михненка. Київ :ДННУ «Академія фінансового управління», 2023. 625 с.
9. Адміністративне право : навчальний посібник. для здобувачів вищої освіти /Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін. Харків: Право, 2021. 196 с.
10. Основні засади запобігання корупції/ М.В.Романов; ГО «Харківська правозахисна група». – Харків: ТОВ «Видавництво Права Людини», 2017. 176 с.
11. Адміністративна відповідальність за порушення, пов'язані з корупцією: навчальний посібник/ О.І.Лавренова, О.П.Хамходера. Одеса, 2019. 57с.
12. Михайленко Д.Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи. Монографія. Одеса, Видавничий дім «Гельветика», 2017. 582 с.

13. Запобігання корупції: підручник/ за загал. ред. Б.М.Головкіна. Харків, видавництво «Право», 2019. 296 с.
14. Окунєв А., Бойко О., Лукин С. Антикоруційний комплаєнс: посіб. для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми. Київ, 2018. 177 с
15. Антикоруційні засади діяльності органів влади: наук.-практ. посібник / за наук. ред. А. В. Роздайбиди. Харків: Друкарня МАДРИД, 2014. 364 с
16. Глобальний договір ООН. «Руководство по оценке риска, связанного с противодействием коррупции» (2013). URL: www.unglobalcompact.org/docs/issues_doc/Anti-Corruption/RiskAssessmentGuide.pdf
17. Антикоруційний комплаєнс: Руководство для средних компаний, функционирующих на развивающихся рынках / Анна Надгродкевич, Фрэнк Браун, Пол Китсон, Джон Моррелл. – Центр международного частного предпринимательства, 1155 15th Street NW Ste. 700 Washington, DC 20005, 2014.
18. Кубаєнко А., Крижановська О. Антикоруційне право та основи Е-декларування : навч.-метод. посіб. (для здобувачів вищої освіти денної форми навчання) [Електронне видання] / А. Кубаєнко, О. Крижановська ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 150 с. – Режим доступу: <https://hdl.handle.net/11300/25591>
- 19.Петрашко С. Я. Конвенція ООН проти корупції: універсалізація стандартів у сфері протидії корупції. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Право. 2011.Випуск 15. Ч. 2. С. 90-94.
20. Новіков О.Ф. Світовий досвід функціонування спеціалізованих антикорупційних органів. Збірник наукових праць «Ефективність державного управління». 2015. Випуск 43.С. 52-57.
- 21.Паутов В.О. Нормативно-правовий аспект протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки України. Держава та регіони Серія : Державне управління, 2019 р., №4 (68) С.171-175. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2019/
- 22.Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 28 жовт. 2022 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». – Харків : ХНУВС, 2022. – 232 с
- 23.Вандін Є. Правове регулювання антикорупційної діяльності в Україні, Національний юридичний журнал: теорія і практика, частина 2,2018 С.18-21
24. Задорожний С.А. Протидія корупції як першочергове завдання місцевої влади, Державне управління: удосконалення та розвитку.2014 № 5. -URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=723>
25. Малий І. Й., Цедік М. Г. Інституційний вимір цифровізації державного управління в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток.

2022. № 2. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2618> (дата звернення: 01.10.2023). DOI: 10.32702/2307-2156-2022.
26. Коваль Н.О. Протидія корупції в митних органах ДФС. *Lex Portus* №6 (8), 2017 С.93-104 URL: https://lexportus.net.ua/vipusk-6-2017/koval_n_o_protydiia_koruptsii_v_mytnykh_organakh_dfs.pd
27. Окисюк Ж.С., Кризина Н.П. Запобігання корупції на державній службі: сучасний стан та проблеми. *Інвестиції: практика та досвід* № 8/2021. С.113-272 URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/8_2021/20.pdf
28. Паутов В. О. Роль органів протидії корупції в системі забезпечення національної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 5-6. С. 170–174. DOI: 10.32702/2306-6814.2020.5-6.170

Інформаційні ресурси:

1. Інформаційна система «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
2. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал «Судова влада» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://court.gov.ua/>
4. Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gp.gov.ua/>
5. Офіційний веб сайт Міністерства внутрішніх справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mvs.gov.ua/>
6. Council of Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: HELP <http://help.elearning.ext.coe.int/>
7. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.library.univ.kiev.ua
8. Наукова бібліотека Національного університету “Києво–Могилянська академія” [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
9. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
10. Наукова Бібліотека СНУ ім. Володимира Даля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.snu.edu.ua>
11. Національна Парламентська бібліотека України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nplu.kiev.ua/>
12. Рішення щодо України, винесені Європейським Судом з прав людини [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini>

13. Центр розвитку українського законодавства[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>
14. Юридичний факультет СНУ ім. В. Даля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo-snu.com.ua/>
15. Юридична клініка «PRO BONO» при юридичному факультету СНУ ім. В. Даля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo-snu.com.ua/clinic/>

Офіційні веб-сторінки державних органів України

1. Президент України - www.president.gov.ua
2. Законодавча влада
  - 2.1.Верховна Рада України - www.rada.gov.ua
  - 2.2.Уповноважений Верховної Ради з прав людини - www.ombudsman.kiev.ua
3. Виконавча влада
  - 3.1.Кабінет Міністрів України - www.kmu.gov.ua
  - 3.2.Міністерство юстиції - www.minjust.gov.ua
4. Судова влада
  - 4.1.Конституційний Суд України - www.ccu.gov.ua/
5. Інші державні органи
  - 5.1.Офіс Генерального Прокурора - www.gp.gov.ua
  - 5.2.Служба Безпеки України - www.ssu.gov.ua
  - 5.3.Рада Національної Безпеки та Оборони України - www.rnbo.gov.ua
  - 5.4.Центральна виборча комісія - www.cvk.gov.ua
  - 5.5.Вища Рада Правосуддя - www.vru.gov.ua

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних (семінарських) занять з дисципліни

«Антикорупція та доброчесність»

(для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право»)

Укладачі:

ГРИЦЕНКО Григорій Миколайович

ТАТАРЕНКО Галина Вікторівна

ЖОЛУДСЬКА Вікторія Ігорівна

Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: м.Київ

Телефон: +38 (050) 218 04 78

E-mail: vidavnictvosnu.ua@gmail.com.